

☞ Niin on jos siltä näyttää

aŭtoro Juha Metsäkallas · publikigita 2019-12-16

Törmäsin Stack Exchangessa [keskusteluun](#), tuleeko verbien *aspekti* ja *ŝajni* kanssa adjektiivi vai adverbi.

- *La domo aspektas bela* vai *la domo aspektas bele*?
- *La viro ŝajnas afabla* vai *la viro ŝajnas afable*?

Meillehän on opetettu, että esperantossa adjektiivi liittyy subjektiin ja adverbi verbiin. Kun kerran *aspekti* tarkoittaa "näyttää joltakin" ja *ŝajni* "vaikuttaa joltakulta", sitä helposti kirjoittaa:

- *La domo aspektas bela* : Talo näyttää kauniilta (ja on sitä).
- *La domo aspektas bele* : Talo (vain) näyttää kauniilta.
- *La viro ŝajnas afabla* : Mies vaikuttaa kivalta (ja on sitä).
- *La viro ŝajnas afable* : Mies (vain) vaikuttaa kivalta.

Tällöin helposti tekee kaksi johtopäätöstä. Ensinnäkin että *aspekti/ŝajni* + adjektiivi tarkoittaa, että subjektilla on jokin ominaisuus, ja *aspekti/ŝajni* + adverbi, että subjektilla vain näyttäisi/vaikuttaisi olevan jokin ominaisuus, vaikkei olekaan. Toisekseen että sama sääntö koskee muitakin havainnointiin liittyviä verbejä: *aspekti, gusti, odori, ŝajni...* Kumpikin johtopäätös on väärä.

☞☞ Verboj kun perverbaj priskriboj

Aspekti kuuluu ryhmään verbejä, jotka jotenkin kuvaavat kohdettansa. Näitä ovat:

- *Ri aperis mensoganto* : Hän osoittautui valehtelijaksi.
- *Ri aspektis kolera* : Hän näytti vihaiselta.
- *La ĉielo estas blua* : Taivas on sininen.
- *Mia frato fariĝos doktoro* : Veljestäni tulee tohtori.
- *La mistero iĝas pli kaj pli stranga* : Arvoituksesta tulee yhä oudompi.
- *Ili restis malriĉaj* : He jäivät köyhiksi.
- *Ri ŝajnis gasto en la hotelo* : Hän vaikutti olevan hotellin vieras.

Näistä vain olla-verbi (*esti*) määrittää, mikä kohde on, muut vain liittävät kuvauksen kohteeseen. Joka tapauksessa ne liittävät adjektiivin tai substantiivin subjektiin¹.

☺☺ Verboj kun manieraj komplementoj

Adverbi tosiaan liittyy esperantossa voimakkaasti verbiin, mutta se voi myös viitata kokonaiseen lauseeseen.

- *Estas malvarme* : On kylmää. (kylmä liittyy olemiseen)
- *Resti kun leono estas danĝere* : Leijonan seurassa oleminen on vaarallista. (vaarallinen liittyy olemiseen)
- *Estos sufiĉe, se ni diros al vi la jenon* : Riittää, jos kerromme sinulle seuraavan. (riittäminen liittyy sivulauseeseen)
- *Ri veturas pli rapide ol permesite* : Hän ajaa sallittua nopeammin. (sallittu liittyy hänen ajamiseensa)
- *La supo gustas sale* : Keitto maistuu suolaiselta. (suolainen liittyy maistumiseen)
- *Vi odoras bone* : Tuoksut hyvältä. (hyvä liittyy tuoksumiseen)

Tässäkin tapauksessa olla-verbi (*esti*) määrittää, mikä kohde on. Määritettävä kohde voi olla vaillinaisen virkkeen sää, MINEN-infinitiiviä vastaava infiniitiivilause tai kokonainen sivulause.

☺☺ Escepto

Niin paljon kuin esperantoa mainostetaankin loogisena kielenä, jossa ei ole poikkeuksia, väite on "täyttä kasvua voimakkaasti edistävää ainetta"². Verbiin *aspekti* voidaan nimittäin liittää sekä adjektiivi että adverbi:

- *La supo aspektas bona/bone* : Keitto näyttää hyvältä.

Kaiken lisäksi merkitys on kummassakin tapauksessa sama, mutta tämä koskee vain verbiä *aspekti*. Muut havainnointiin liittyvät verbit – siis *gusti, odori, ŝajni...* – ovat *verboj kun manieraj komplementoj* eli vaativat adverbien tai lauseen.

Huomaa, että merkitys muuttuu, jos adverbi on muodostettu partisiipista, koska adverbisilla partisiipeilla on lauseenvastikkeellinen merkitys:

- *Ri aspektis dormanta* : Hän näytti nukkuvalta.
- *Ri aspektis dormante* : Hän näytti nukkuessaan.

Jälkimmäinen virke jää vajaaksi: näytti miltä?

Lisätietoja PMEG:stä.

PS. Artikkelin otsikko "Niin on jos siltä näyttää" on Urho Kekkosen aikoinaan käyttämä lausahdus. Alunperin kyse on italialaisen kirjailijan [Luigi Pirandellon](#) samannimisestä näytelmästä.

-
1. Jos tämä kuvaus sisältää joksikin tulemisen, suomeksi tulee translatiivi, joka selkeästi osoittaa muutoksen. Translatiivin puuttuminen esperantosta on mielestäni [vahinko](#).
 2. Kaikki kotipuutarhurit tietävät, että mainittu ihmeaine on hevonpaska.

La origina artikolo estas publikigita 2019-12-16 en la retejo **Finna bablejo** kun rubriko [Niin on jos siltä näyttää](#). Ĉi tiu PDF-versio estas kreita 2021-01-11. Vidu ankaŭ la aliajn afiŝojn de tipo [artikolo](#), [finnalingvaj](#).